

تا همین چند سال قبل، هوش مصنوعی یک فناوری تشریفاتی و دور از دسترس عموم بود که رد پای آن بیشتر در مقالات علمی و پژوهش‌های تحقیقاتی در حوزه‌های پزشکی، کشاورزی و البته اقتصاد و تجارت به چشم می‌خورد. اخبار پیرامون پیشرفت‌ها و کاربردهای این فناوری اندک بود و مخاطبان با شنیدن آنها گمان می‌کردند در حال نگرستن به آینده‌ای بلندمدت و رویاپردازانه هستند، اما دیری نپایید که تحولات در این زمینه سرعتی پر شتاب گرفت و با سرمایه‌گذاری‌ها و جاه‌طلبی‌های شرکت‌هایی همچون این‌ای‌آی و مایکروسافت و افرادی همچون ایلان ماسک، بار دیگر زمستان هوش مصنوعی به تابستان گرم و پر شور تحقیق و تحول در این حوزه تبدیل شد. حاصل این تحولات چشمگیر این است که هوش مصنوعی دیگر نه یک فناوری دور از دسترس و تنها در انحصار دولت‌ها، بلکه به یک ابزار دم‌دستی تبدیل شده که عامه مردم امکان استفاده از آن را دارند و هر کسی می‌تواند در هر جایگاه و موقعیتی برای رفع نیازهای خود و دسترسی به اطلاعات مختلف از آن استفاده کند. علاوه بر سطح دسترسی و کاربرد، این بار حوزه‌هایی که هوش مصنوعی به آنها ورود کرده نیز گسترش یافته و تحولی عظیم در بسیاری از علوم در حال رقم خوردن است. یکی از این حوزه‌های جدید، عرصه سیاست خارجی و روابط بین‌الملل است؛ هوش مصنوعی با قابلیت تحلیل کلان داده‌ها و پیش‌بینی رویدادها و تحولات، در حال تبدیل شدن به یک تغییر دهنده جدی صحنه بازی در روابط بین‌الملل است. در نتیجه برخی کشورهای پیشرو در زمینه هوش مصنوعی به استفاده گسترده از این فناوری نوظهور در جهت تحلیل و تصمیم‌گیری در عرصه سیاست خارجی روی آورده‌اند. بخش امور امنیت خارجی در وزارت امور خارجه چین یکی از پیشروترین نهادهای وزارت خارجه در جهان است که از سیستم‌های هوش مصنوعی برای تحلیل و تصمیم‌گیری در مورد مسائل پیش‌روی خود استفاده می‌کند. اندرو مور، مدیر عامل سابق گوگل نیز به این نکته اشاره می‌کند که تیم‌های آزمایشگاه ملی لوس آلاموس چندین سال قبل، از هوش مصنوعی برای شناسایی نشانه‌هایی از آزمایش‌های انفجاری هسته‌ای با تکیه بر داده‌های شبکه‌های حسگر بین‌المللی استفاده کرده‌اند. وی همچنین به این مسأله اذعان می‌کند که در طول اولین دور مذاکرات هسته‌ای با ایران، تیمی در وزارت انرژی ایالات متحده با شبیه‌سازی سایت‌های هسته‌ای ایران تلاش کرد تا هر تغییری در غنی‌سازی و توسعه هسته‌ای ایران را مورد سنجش قرار دهد، بر این اساس مور به این جمع‌بندی می‌رسد که آمریکا با کمک هوش مصنوعی می‌تواند برای پی‌بردن به اهداف آینده برآمده هسته‌ای ایران، سناریوهای مشابه و آزمایش‌های مجازی را سریع‌تر و با هزینه بسیار کمتر اجرا کند. وی ادعا می‌کند که در حال حاضر نیز تیمی در دانشگاه استنفورد از تصاویر مکانی منبع بازی‌های نفلزات بر فعالیت تأسیسات هسته‌ای ایران در نظنز استفاده می‌کند. مدیر عامل سابق گوگل تأکید می‌کند که سنسورهای کوانتومی نیز قبلاً در نقشه‌برداری تونل‌های زیر زمینی و شناسایی فعالیت‌های لرزه‌ای موفق عمل کرده‌اند و هنگامی که بررسی‌ها در این زمینه به بلوغ برسد، پنهان کردن فعالیت‌های غیرمجاز برای کشورها دیگر امکانپذیر نخواهد بود. بدین ترتیب مشخص است که در دنیای امروز، تلافی پیشرفت‌های فناوریانه از جمله سنسورهای کوانتومی، ابر رایانه‌ها، الگوریتم‌های متنوع و قدرتمند و یادگیری ماشین، دستگاه‌های سیاست خارجی کشورها را با شرایط کاملاً جدیدی روبه‌رو ساخته است. در عصر جدید به جای اینکه تصمیم‌گیرندگان انسانی به طور سنتی گرد هم جمع شوند تا درباره نحوه و روش بازی بحران نوظهور بحث کنند، می‌توان با بهره‌گیری از هوش مصنوعی، با سرعتی بالا نگرانی‌ها، داده‌های بی‌شماری را جمع‌آوری، ذخیره و تحلیل کرد. از این رو به تدریج فشار برای ماشین‌های هوشمند و آموزش دیده بازمی‌شود، تا آنها با سرعتی بی‌نظیر، متخصصان و تصمیم‌گیران را با استنباط‌ها، شواهد و سناریوهای مختلف‌های خود شگفت‌زده کنند. بر این اساس باید گفت در دنیایی که مرزها معنا و مفهوم خود را از دست داده‌اند و فناوری‌های نوین و کلان داده‌ها می‌توانند به تصمیم‌گیران سیاست خارجی کمک کنند تا آینده تحولات را با وضوح بی‌سابقه‌ای ببینند و پیش‌بینی کنند و تصمیمات خود را بر مبنای اطلاعات بی‌شمار و دقیق بگیرند، سازمان‌دهی مجدد فرآیندهای سنتی که طی قرون گذشته حول محور انسان‌ها شکل گرفته، یکی از الزامات کلیدی به منظور به روز رسانی دستگاه‌های سیاست خارجی و تقویت جایگاه تصمیم‌گیرندگان این عرصه است. سرعت تغییرات در حوزه هوش مصنوعی بسیار زیاد است؛ این امر مستلزم ایجاد ساختارهای کاری جدیدی است که امکان تغییر و بازنگری مداوم آنها وجود داشته باشد. در این راستا با توجه به تمایل و هدف‌گذاری جمهوری اسلامی ایران برای ایفای نقش رهبری در عرصه منطقه‌ای و اثرگذاری در عرصه جهانی، رصد مداوم اقدامات و پیشرفت‌های سایر کشورها به ویژه کشورهای منطقه در زمینه هوش مصنوعی و فراهم کردن تمهیدات به منظور پیشترازی در این خیزش جدید فناوریانه، از جمله مسائلی است که باید هر چه سریع‌تر، به اولویت کلیدی تصمیم‌گیران عرصه سیاست خارجی و دیپلمات‌های کشور تبدیل شود.

در پیچه

ناصر قوای:

مرد اصلاحات را در توان اصلاح‌طلبان نمی‌بیند

یک فعال سیاسی اصلاح‌طلب در خصوص موضع اصلاح‌طلبان به «نامه‌نیوز» گفت: «من تصور می‌کنم بخشی از اصلاح‌طلبان که روزگاری طالب اصلاحات چه سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بودند، اکنون به این نتیجه رسیده‌اند که نمی‌شود در انتخابات شرکت کرد. آنهاایی هم که می‌گویند باید و شریط باید در انتخابات شرکت کرد، اصلاح‌طلب نیستند بلکه فرصت‌طلبند. نمونه همین فرصت‌طلب‌ها کارگزاران سازندگی است؛ افرادی که هیچوقت اصلاح‌طلب نبوده‌اند و صرفاً از ندبان اصلاحات بالا رفته‌اند. کارگزارانی‌ها که اکنون خود را اصلاح‌طلب می‌نامند، در مجلس ششم جلوی اصلاح‌طلبان ایستادند و علیه اصلاحات موضع داشتند. حالا چطور می‌توانند بگویند ما اصلاح‌طلبیم یا چطور برخی، مواضع آنها را نظر بخشی از اصلاح‌طلبان می‌دانند؟ ناصر قوای گفت کسی نمی‌گوید مردم به سمت تحریم برنود زیرا نهی مردم به امری، کار سادای نیست و مردم خودشان بهتر از همه می‌دانند تصمیم درست چیست. این فعال سیاسی اصلاح‌طلب همچنین بیان کرد: هنوز هم مردم خواهان اصلاحات هستند و من به عنوان یک اصلاح‌طلب می‌گویم که براندازی، راه درستی نیست مردم هم اصلاحات را می‌خواهند اما می‌گویند در توان اصلاح‌طلبان تحقق اصلاحات نیست؛ آنها می‌گویند در این نزدیک به سی سال اصلاح‌طلبان موفق به انجام کدام اصلاحات بودند که حالا بار دیگر به آنها اعتماد کنیم؟ بنابراین باید قائل به تفکیک باشیم؛ مردم خواهان اصلاحات هستند اما اصلاحات را در توان اصلاح‌طلبان نمی‌بینند.

باید از طرح ژاپن برای از سرگیری مذاکرات

استقبال کنیم

نمی‌توان انجام یک سفر را دستاورد قلمداد کرد

هر توافقی بین ایران و آمریکا یک گام به جلوست

آرمان ملی – احسان انصاری: طرح ژاپن برای احیای برجام به چه میزان جدی است؟ آیا این طرح می‌تواند زمینه‌ساز مذاکرات جدیدی بین ایران و غرب شود؟ سفر رئیس‌ی به نیویورک به چه میزان در زمینه‌سازی برای احیای برجام تأثیر داشت؟ تبادل زندانیان بین ایران و آمریکا می‌تواند مواضع این دو کشور را به هم نزدیک‌تر کند؟ «آرمان ملی» برای پاسخ به این سوالات با حسن بهشتی‌پور، تحلیلگر روابط بین‌الملل گفت‌وگو کرده است. بهشتی‌پور معتقد است: اگر طرح ژاپن منجر به شروع مذاکرات شود و این مذاکرات مستقیم هم باشد به نظر می‌رسد گام خوبی است برای اینکه بتوان به راه حل‌های منطقی دست پیدا کنیم و ببینیم می‌توانیم مشکلات موجود را برطرف کنیم. از این رو به نظر می‌رسد نباید ناامید بود و همیشه باید امیدوار بود برای اینکه بتوانیم نتیجه بگیریم چون به این قائل هستیم که اصلاً راه حل دیگری جز مذاکرات وجود ندارد. برای حل مسأله تحریم‌ها که تأثیرش در مجموع یک فاجعه است، راه حل این است که مذاکره کنیم ولو اینکه در داخل شرایط خوب اقتصادی هم نتوانیم فراهم کنیم و زمینه خوبی برای مقابله با تحریم فراهم کنیم ولی در نهایت کار ما پایان دادن به شرایط تحریمی و ایجاد یک فضای مناسب برای ایران مانند دیگر کشورهاست.» در ادامه محاصل این گفت‌وگو را می‌خوانید.

آقای امیر عبداللہیان از ارائه طرحی توسط ژاپن برای احیای برجام سخن گفته است. در صورت وقوع چنین اتفاقی آیا می‌توان به احیای برجام خوش‌بین بود؟ نخست اینکه سخن از این طرح باید در نقل قول دقیق‌تر باشد چون طرح خود بیانگر این است که در کلیت خواسته‌های ما را تأمین می‌کند یا نه؟ دوم اینکه آیا ایران آمادگی دارد در صورتی که طرف مقابل یعنی آمریکا این طرح ژاپن را بپذیرد، براساس این طرح مذاکره کند؟ آن هم مذاکرات مستقیم نه اینکه باز ژاپن واسطه شود چون واسطه‌ها کار را طولانی‌تر و پیچیده‌تر می‌کنند. گرچه آنطور که در برخی خبرها آمده، گویا دولت هم مخالفتی با مذاکرات مستقیم نداشته به شرطی که این مذاکرات مستقیم مفید باشد و تأمین‌کننده حق ملت ایران باشد. در این صورت باید توجه کنیم که اصولاً هیچ تضمینی در هیچ مذاکره‌ای وجود ندارد که از قبل بگویند این مذاکره حتماً تأمین‌کننده حقوق حقه آن طرف مذاکره‌کننده خواهد بود. یعنی مذاکره یک راه‌حل منطقی دیپلماتیک است که باید به‌موقع به کار گرفته شود. اما اینکه چه زمانی فرا می‌رسد که ایران بالاخره می‌پذیرد که با آمریکا مذاکره کند را نمی‌دانم اما به نظر هم راه‌حل مفید این است که ایران بپذیرد که مستقیماً با آمریکا مذاکره کند ولو اینکه به نتیجه مورد نظری دست پیدا نکنند. چون قرار نیست که همه مذاکرات حتماً به نتیجه برسد. اما حسن مذاکرات چیست؟ اولاً، ما نمی‌دانیم که آیا به نتیجه می‌رسد یا نه؟ رسیدن پس درصدی وجود دارد که به نتیجه برسد. ثانیاً، وقتی مذاکره می‌کنیم نشان می‌دهیم که اهل منطق هستیم و خواهان رسیدن به راه‌حل‌های منطقی هستیم یعنی اینکه فضا را مثبت می‌کنیم. وقتی فضا مثبت می‌شود، می‌توانیم از این فضای مثبت برای پیشبرد اهداف خودمان در افکار عمومی و دیپلماسی عمومی و در روابط دو جانبه و خیلی جنبه‌های مختلف دیگر استفاده کنیم. ولی وقتی در مذاکره بسته باشد به معنای شروع بحران است. در روابط بین‌الملل نمی‌توان در مذاکرات را مطلق بست. باید مثل شیر داخل میدان مذاکره شویم با قوت و قدرت اگر حال به نتیجه رسیدیم، دست مر زیاد و اگر نرسیدیم هم چیزی از دست نمی‌دهیم. اما مذاکره کردن با هر کشوری چیزی از دست نمی‌دهیم.

رئیس‌ی در سفر به نیویورک به چه میزان درباره لغو تحریم‌ها و شرایط برای از سرگیری مذاکرات رایزنی کرد؟

من به طور کلی اعتقاد ندارم که در یک سفر می‌توان دستاوردی درست کرد. ما در ایران عادت داریم دستاوردهای سفر کنیم و گرنه سفر می‌تواند زمینه‌ساز خوبی شود. شما در یک سفر می‌توانید پیشنهاد خوبی دهید که زمینه‌ساز یک دستاورد شود. می‌توانید با چند نفر ملاقات داشته باشید و بعضی از سوء تفاهم‌ها را برطرف کنید و دور جدید همکاری‌هایی را شروع کنید. اما قاعدتاً نباید آمیدی به سفر برای دستاورد داشت. اینکه اگر ایران در مجمع عمومی یک طرح مشخصی را اعلام کند که بتواند آن را به تصویب برساند و آن طرح را بپذیری و اجرایی کند، از نظر بین‌المللی می‌تواند نکته مثبتی برای ایران باشد. این در حالی است که در این سفر چنین اتفاقی رخ نداد. البته بیشتر سخنرانی آقای رئیس‌ی پند و اندرز برای مخاطبان در مجمع عمومی سازمان ملل داشت. این صحبت‌ها برای مخاطب داخلی ما خیلی خوب و تحسین برانگیز است، اما در روابط بین‌الملل جایی برای پند و اندرز و نصیحت کردن به دیگران وجود ندارد. ما تجربه تاریخی داشتیم که قدرت‌های خارجی هیچ‌گاه به نفع ایرانی‌ها نبوندند و به دنبال منافع خودشان هستند. بنابراین اگر هم بختی است، ایرانی‌ها باید بین خودشان مسأله را حل و فصل کنند و کار را به خارجی‌ها واگذار نکنند. چون قدرت‌های بازگیر به دنبال منافع خودشان هستند و آنها هیچوقت به فکر منافع ما در ایران نیستند.

اگر ایران به صورت مستقیم با آمریکا وارد مذاکره شود و به نتیجه نرسد انتقادات حامیان دولت رئیس‌ی نسبت به وی و تیم مذاکره‌کننده بیشتر نخواهد شد؟

واقعیت این است که نتیجه مذاکرات مهم است که چه می‌دهیم و چه می‌گیریم اما نفس خود مذاکرات خوب است. بنابراین اگر طرح ژاپن منجر به شروع مذاکرات شود گام خوبی است برای اینکه بتوان به راه‌حل‌های منطقی دست پیدا کنیم و ببینیم می‌توانیم مشکلات موجود را برطرف کنیم. از این رو به نظر می‌رسد نباید ناامید بود و همیشه باید امیدوار بود برای اینکه بتوانیم نتیجه بگیریم چون به این قائل هستیم که اصلاً راه حل دیگری جز مذاکرات وجود ندارد. برای حل مسأله تحریم‌ها که تأثیرش در مجموع یک فاجعه است، راه حل این است که مذاکره کنیم ولو اینکه در داخل شرایط خوب اقتصادی هم

آیا ایران آمادگی دارد در صورتی که طرف مقابل یعنی آمریکا این طرح ژاپن را بپذیرد، بر اساس این طرح مذاکره کند؟ آن هم مذاکرات مستقیم نه اینکه باز ژاپن واسطه شود چون واسطه‌ها کار را طولانی‌تر و پیچیده‌تر می‌کنند. گرچه آنطور که در برخی خبرها آمده، گویا دولت مخالفتی با مذاکرات مستقیم نداشته به شرطی که این مذاکرات مستقیم مفید باشد و تأمین‌کننده حق ملت ایران باشد. در این صورت باید توجه کنیم که اصولاً هیچ تضمینی در هیچ مذاکره‌ای وجود ندارد که از قبل بگویند این مذاکره حتماً تأمین‌کننده حقوق حقه آن طرف مذاکره‌کننده خواهد بود

مذاکره چیزی از منافع یک کشور کم نمی‌کند

من به طور کلی اعتقاد ندارم که

در یک سفر می‌توان دستاوردی

درست کرد. ما در ایران عادت

داریم دستاوردسازی کنیم و گرنه

سفر می‌تواند زمینه‌ساز خوبی

شود. شما در یک سفر می‌توانید

پیشنهاد خوبی دهید که زمینه‌ساز

یک دستاورد شود. می‌توانید با چند

نفر ملاقات داشته باشید و بعضی از

سوء تفاهم‌ها را برطرف کنید و دور

جدید همکاری‌هایی را شروع کنید،

اما قاعدتاً نباید آمیدی به سفر برای

دستاورد داشت

مستقیمی با مذاکرات برجامی ندارد، اما از آنجا که میان دو کشور ایران و آمریکا توافقی صورت گرفته و این توافق هم مثبت است، باید از آن استقبال کرد. موضوع اصلی آن است که مسدود کردن درآیی‌های ایران در کره جنوبی یا هر کشور دیگری از منظر اقتصادی به ضرر ایران است و باید جلوی هر نوع ضرر را گرفت. ضمن اینکه آزادسازی زندانیان هم در کل اقدام مثبتی است، چراکه عده‌ای را از زندان می‌رهاند. اما اینکه برخی در ایران اعلام می‌کنند این مذاکرات و این اقدام زمینه‌ساز یک تحول بزرگ در روابط دو کشور است، به نظر من بعید است. اگر اراده‌ای برای تداوم مذاکرات وجود داشته باشد می‌توان به افق پیش‌رو امیدوار بود در غیر این صورت صرف تبادل کردن زندانیان معنای خاصی ندارد. به نظر می‌رسد دولت آقای رئیس‌ی اراده‌ای برای مذاکره با طرف آمریکایی ندارد؛ از سوی دیگر مذاکره با طرف‌های اروپایی هم عملاً فایده‌ای برای ایران ندارد. ایران از قبل تجربه‌هایی از مذاکره با اروپاییان بدون مذاکره با آمریکا دارد. ایران بر سر تأسیس اینکس قبلاً مذاکراتی با اتحادیه اروپا و کشورهای مهم اروپایی داشته است، اما عملاً بدون تأیید آمریکا هیچ دستاوردی نمی‌توان از یک چنین مذاکراتی برداشت کرد. اروپا به خاطر اینتکس یک سال ایران را معطل کرد و نهایتاً هم نتیجه‌ای کسب نکرد اروپا بهانه‌ای می‌تواند نقش یک تسهیل‌گر را ایفا کند نه بیشتر از آن. مشکل اصلی ایران با طرف آمریکایی است و دولت ایران اگر قصد دارد به نتیجه برسد باید مذاکرات مستقیمی با همتای آمریکایی داشته باشد. ایران اقدامات مثبتی انجام داد و روند غنی‌سازی ۶۰ درصدی را کند کرد، ضمن اینکه ۶ کیلو و ۴۰۰ گرم از اورانیوم غنی شده را نیز رقیق کرد، اما بیانه‌ی اتحادیه اروپا متناسب با اقدامات ایران نبود. در واکنش به این اقدام، ایران در مسیر حضور بازآزانس آژانس مانع‌تراشی کرد تا پاسخی به این اقدام اتحادیه اروپا داده باشد. هر نوع اقدام رادیکال به نظر می‌گردد و اگر تری می‌کند. ایران باید تلاش کند مشکلات موجود با آژانس سامان دادن به توافق هسته‌ای با ایران بوده است، اگر نتواند این وعده را محقق کند عملاً هیچ برگ برنده‌ای دست کم در حوزه سیاست خارجی ندارد و این شرایط اوضاع او را در انتخابات تضعیف می‌کند. از سوی دیگر به باور برخی کارشناسان در صورتی که جمهوری خواهان دولت بعد را در اختیار بگیرند، شرایط برای رسیدن به توافق با ایران سخت‌تر خواهد شد و عملاً نه فقط بایدن بلکه جناح دموکرات‌ها در موضوع ایران در قبال جمهوری خواهان بازنده خواهند بود. به همین دلیل بایدن مترصد آن است که هر طور که می‌شود می‌تواند با ایران به توافق برسد و برای همکار کردن زمینه‌های این موضوع اینک می‌بینیم که پول‌های بلوکه‌شده ایران را آزاد می‌کند یا راضی به تبادل زندانیان می‌شود. به هر روی به نظر می‌رسد ایران در بزنگاه تازه‌ای از مناسبات با غربی‌ها قرار دارد؛ موقعیتی که علاوه بر ایجاد اتهامات کمتری میان گفت‌وگو با غربی‌ها، عزت و منافع ملی ایران ایرانیان را حفظ می‌کند.